

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sectio I. Idolum quoddam reijcitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

DISPUTATIO SEXTA.

De formali ratione, quâ natura fiat Vniuersalis.

IOTA Disputatione præcedenti egimus de distinctione obiectiua & ex naturâ rei, quam nonnulli inter naturam & singularitates constituerunt, vt Vniuersalis essentiam explicarent; quia verò nos prædictam distinctionem reiecimus, oportet, vt vnitatem Vniuersalis in actus intellectus refundamus; sed quâ ratione fiat, explicandum est in hac Disputatione.

SECTIO I.

Idolum quoddam reicitur.

ANTEQUAM meam sententiam proponam, necessarium est, breuiter quamdam opinionem examinare. Meus in Philosophiâ Professor, ingenio non vulgari, nec diligentia ac studio impar, etiam præcisiones obiectiuas Disputatione præcedenti à nobis impugnatas, inter animal & rationale auidè amplexus, putauit tamen, & meritò, adhuc non posse ex parte obiecti conceptui vniuersali correspondere aliquid vnum reale, quod de omnibus inferioribus idem numero verè & realiter prædicari posset, sed necessariò debere ex parte obiecti immediatè omnes animalitates respondere (quod & nos ostendimus eâ Disputatione v. à num. 24.) Vt ergo aliquid vnum ex parte obiecti assignaret, quod esset Vniuersale, idolum quoddam erexit, clariùs vno verbo, docuit, Vniuersale nihil aliud esse, quam quemdam hominem fictum ab intellectu, quem ipse intellectus respiciens prædicat postea de inferioribus, non quidem illud idem idolum fictum, sed ad similitudinem illius; de Petro v. g. prædicat rationem hominis propriam Petro, & de Paulo aliam distinctam, semper tamen similem illi idolo, quod est quasi quoddam exemplar, ad cuius imitationem, sicut artifex facit hanc vel illam statuam, ita intellectus prædicationem huius & illius naturæ efformat. Hanc sententiam satis eruditè confirmat auctoritate quidem Aristotelis, D. Thomæ, ac nonnullorum Nominalium: ratione verò, quia illud idolum est vnum in multis, & de illis per similitudinem prædicabile. quid ergo illi deest, vt sit Vniuersale? Hanc opinionem fusè impugnauit P. Hurtado suprà §. 185. Aristotelemque ac D. Thomam aliosque Auctores ab hac purgauit idololatriæ suspitione.

Omitto aliqua argumenta, quibus non satis efficaciter hæc opinio reiecta est; qualia sunt, Primum: Rationes communes sunt essentielles inferioribus, Petro v. g. ergo non sunt aliquid fictum. Huic enim respondent, esse quidem essentielles inferioribus, eas rationes quæ fundamentaliter sunt vniuersales, quæ verò sunt formaliter vniuersales, solum similitudine esse essentielles, quatenus, quæ aliæ similes eis Vniuersalibus fictis, sunt à parte rei essentielles Petro, Paulo, &c. Secundum: Idolum illud fictum ne-

quit esse simile homini v. g. inter ens enim & non ens quæ potest esse similitudo, aut quæ societas lucis ad tenebras? Sed & huic respondetur, non esse ibi realem similitudinem, vnum enim extremum non est reale; sed solam fictam similitudinem, nec aliud ab Auctore intendi.

His ergo rationibus omisissis sic ego argutor Primo, Quia sine vllâ fictione (vt ex dicendis decursu Disputationis constabit) facilè & elarè explicatur Vniuersale; vt quid ergo debemus recurrere ad fictionem? Secundò, quia incredibile est, quando homines etiam rustici formant istos conceptus Vniuersales, homo, brutum, Angelus, eos aliquid fingere, & postea quando dicunt, *Petrus est homo*, tam esse acutum rusticum illum, vt possit dicere, Aduertite me, etiam si finxerim meâ mente hominem quemdam, qui non est possibilis, quando tamen dico, *Petrus est homo*, non prædicare illum eundem (Petro enim nihil fictum identificatur) sed prædicare alium ei similem. Quis vmquam in se tales cognitiones expertus est, etiam de Vniuersalibus millies egerit? quid in rusticis & idiotis?

Tertiò, hanc euidentiore rationem addo: Si ad Vniuersale non requiritur, vt illud idem, quod est Vniuersale, prædicetur de aliis, sed sufficit aliud ei simile, quid necessum fuit ad fictiones recurrere, sed accipiat quæcumque humanitas v. g. Petri; illa realis in se est verè vna, & alia ei similes: Vnde ipsa per similitudinem est prædicabilis de omnibus; ergo est Vniuersalis non minùs, imò multò melius, quam idolum: habet enim realem similitudinem cum aliis, & realem vnitatem in se, quibus caret idolum.

Respondebis forè, illam naturam in se esse singularem, ideò non posse esse Vniuersalem. Sed contrà, quia etiam idolum eo modo quo habet esse, est quid singulare; est enim vnum singulare ens rationis fictum, & præcisè à te vocatur Vniuersale, quia similitudine est multiplex, repræsentat enim multa, & similitudine est prædicabile de multis: at hoc idem habet natura Petri, & quidem à parte rei sine fictione vllâ, est enim vna in se, & similitudine multiplex: item similitudine prædicabilis de multis, quæ repræsentat, vt ex se patet; ergo erit Vniuersalis, non minùs, quam tuum idolum.

Respondebis Secundò, Petri naturam habere singularitatem, seu Petreitatem, quæ non conuenit aliis, ideòque non repræsentare alios etiam similitudine. Sed contrà Primò, quia Petreitas est etiam similitudine in omnibus aliis: Pauleitas enim licet non sit Petreitas, est tamen indiuiduatio quædam illi similis: tu verò non requiris nisi similitudinem rei Vniuersalis cum indiuiduis, & naturâ de illis prædicatâ. Contrà Secundò, quia quidquid sit de Petreitate vt sic explicatâ, ipse admittis duas in Petro singularitates: vnâ, quâ est vnus homo; vnde dicis, quando hominem concipio, ex parte obiecti respondere multos homines, seu multas vnitates naturæ humanæ, à quibus non possum præscindere:

illæ

Alia autem vnitates seu singularitates, quas vocas incompletas, omnino sunt similes inter se, quocasu non concipiuntur singularitates illae, quas Petreitatem, Pauleitatem dicis, & quas completas vocas, fateris enim, ab his bene posse hominem praescindi. Non disputo iam, an haec doctrina vera sit, sed ex illa redarguo tuam solutionem: admitris enim, posse naturam humanam ex parte obiecti sine Petreitate respondere, & quidem ut omnino similem, cur ergo illa non erit vniuersalis, sicut tuum idolum cum sit similitudine omnes, possitque per similitudinem de omnibus praedicari?

Sed dices, Obiectum conceptus vniuersalis debet esse vnum in se, ergo natura Petri non potest esse vniuersalis. Nego consequentiam, admissio Antecedente, quia illa est perfecte in se vna. Secundo nego, inde inferri, illud idolum debere esse vniuersale, quandoquidem non est magis vnum in se, quam sit qualibet particularis natura cuiuscumque. Quomodo autem vniuersale debeat esse vnum in se, dicitur inferius.

Secundo dices: Species, quam ego habeo de homine, non est propria illius, ergo, quod concipio per illam, non est verè homo, sed aliquid fictum. Hoc argumentum etiam probat, quando praedico *Petrus est homo*, non praedicare me de illo veram humanitatem ipsius, sed aliquid fictum, quia nec tunc habeo speciem propriam de Petro, quod est contra te. Respondeo ergo, eam speciem esse solius hominis, & in hoc sensu propriam & propriissimam esse: quia verè est confusa, non quidditatiua, sed imperfecta solet sapè vocari species impropria hominis, ex quo modo loquendi orta est ea æquivocatio.

Tertio obicies immediatum obiectum vniuersalis praedicatur totum de quolibet, ergo non potest esse aliquid reale; quia nihil reale potest praedicari de pluribus. Sed contra, quia multo minus aliquid fictum potest praedicari de pluribus entibus positiuis & realibus. Et sicut respondes, illud fictum non in se, sed in alio simili praedicari de omnibus, ita multo melius poterit aliquid reale, v. g. natura Petri de omnibus praedicari, non illa eadem in se, sed in aliis ei similibus realiter. Quomodo autem vniuersale de multis praedicetur, dicam inferius. Hæc iam sufficiant contra singularem hanc sententiam; veniamus ad alias probabiliores.

SECTIO II.

Vniuersale non fit per præcisionem obiectiuam.

PRIMA CONCLUSIO. Natura non potest fieri vniuersalis per actum concipientem eam præcisam à singularibus, ita ut ex parte obiecti vna sole correspondeat, quæ praedicetur de pluribus. Hæc est contra Thomistas omnes, à quibus stare videtur P. Rubius *Quest. 3. & 4.* vniuersalium, affirmantes, eo ipso quod intellectus præscindat naturam à singularitatibus, illam manere vnā obiectiuè, & prædicabilem de pluribus, quia illa eadem natura praedicatur de Petro & de Paulo. Cum enim illa solum dicat prædicata essentialia, quæ omnia sunt in quolibet, in-

de fit, illam naturam totam esse prædicabilem de quolibet. Quod si in inferioribus multiplicatur, id fit ratione singularitatum, cum quibus identificatur. Hæc sententia impugnata est nobis Disputatione præcedenti, dum ostendimus, eas præcisiones obiectiuas naturæ à singularitatibus prorsus esse implicatorias: nunc verò specialius eandem reiicio, ostendoque adhuc præcisionibus admissis, non posse naturam reddi vniuersalem ex parte obiecti, vt aduersarij contendunt.

Primo, quia natura illa sic præcisā obiectiuè non potest praedicari intrinsecè de quolibet indiuiduo, ergo non est vniuersalis: Consequentia est certa in principiis eorum contra quos ago. Antecedens probatur: quia natura illa est natura realis omnium hominum, sed natura omnium hominum non potest intrinsecè tota de Petro praedicari, ergo non de quolibet indiuiduo. Consequentia est euident. Maior est doctrina aduersariorum. Minor pater: quia Petrus realiter & adæquate distinguitur à reliquis hominibus, ergo natura reliquorum non potest eadem numero intrinsecè de Petro verè praedicari, aliàs Petrus haberet naturas omnium hominum secum identificatas, essetque verè & realiter omnes homines.

Respondebis, eam naturam sic præcisā non 7 esse naturam omnium hominum, imò potius ab illis abstractam. Sed contra, quia licet illa natura præscindatur à singularitatibus omnium hominum, ipsa tamen est natura realis omnium hominum, quod probatur aperte ex tuis principiis: Quia illa natura etiam præcisā potest intrinsecè de Paulo, Ioanne, &c. praedicari: sed de Paulo nihil intrinsecè potest praedicari nisi eius natura; ergo quod correspondebat in illa naturā etiam abstractā, erat ipsamet natura Pauli. Sed per te rursus, quod ibi correspondebat, poterat etiam praedicari de reliquis intrinsecè; ergo ibi correspondebat realiter natura reliquorum. Vnde iam præcedens meum argumentum te rursus premit: Natura reliquorum non potest praedicari verè & realiter de Paulo, ergo quod ibi correspondebat, non potest praedicari de quolibet. Ergo neque erat vniuersale. Vel aliter intorqueo telum: Quod ibi correspondebat, non erat natura Pauli, sed quid abstractum; ergo illud idem non potest verè praedicari de Paulo. Probo euidenter: quia de Paulo solum praedicatur verè eius natura, neque à parte rei cum ipso identificatur aliquid ab ipsius naturā abstractum. Confirmatur: implicat, idem realiter intrinsecè praedicari de Petro & de Paulo, & tamen Petrum & Paulum non conuenire realiter idem in illo, quod enim realiter intrinsecè de aliquo praedicatur, realiter identificatur cum illo. Ergo si idem omnino de Petro & Paulo realiter intrinsecè praedicatur, realiter identificatur vna eademque res Petro & Paulo; ergo sunt realiter & intrinsecè idem inter se, quod aperte falsum est: ergo non totum, quod correspondebat in illā naturā abstractā, potest intrinsecè praedicari de Petro & Paulo simul, quandoquidem hi omnino inter se realiter distinguuntur. Quod si totum non praedicatur de quolibet, frustra à te fit vnum, & male illud dicis esse vniuersale.

Respondebis Secundo, illud quod prædica- 8
tur